ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

ΕΥΡΩΣΥΣΤΗΜΑ

EL

ΓΝΩΜΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ

της 19ης Απριλίου 2026

σχετικά με τον περιορισμό ορισμένων χρεώσεων και προμηθειών για αναλήψεις μετρητών και λοιπές συναλλαγές με χρήση ΑΤΜ

(CON/2026/17)

Εισαγωγή και νομική βάση

Στις 25 Ιουλίου 2025 η Βουλή των Ελλήνων ψήφισε τον νόμο υπ' αριθ. 5222/2025 σχετικά με Εθνικό Τελωνειακό Κώδικα και άλλες διατάξεις - συνταξιοδοτικές διατάξεις[1] (εφεξής ο «νόμος»). Ο νόμος περιλαμβάνει διατάξεις με τις οποίες περιορίζεται η επιβολή ορισμένων χρεώσεων και προμηθειών για την ανάληψη μετρητών και τη διενέργεια λοιπών συναλλαγών με χρήση αυτόματων ταμειολογιστικών μηχανών (ΑΤΜ) (εφεξής οι «τροποποιητικές διατάξεις»). Οι ελληνικές αρχές δεν διαβουλεύτηκαν με την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) αναφορικά με τις τροποποιητικές διατάξεις.

Η ΕΚΤ αποφάσισε να γνωμοδοτήσει επί των τροποποιητικών διατάξεων με δική της πρωτοβουλία. Η γνωμοδοτική αρμοδιότητα της ΕΚΤ βασίζεται στα άρθρα 127 παράγραφος 4 και 282 παράγραφος 5 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και στο άρθρο 2 παράγραφος 1 δεύτερη περίπτωση της απόφασης 98/415/ΕΚ[2] του Συμβουλίου, δεδομένου ότι οι τροποποιητικές διατάξεις αφορούν μέσα πληρωμής. Το διοικητικό συμβούλιο εξέδωσε την παρούσα γνώμη σύμφωνα με το άρθρο 17.5 πρώτη πρόταση του εσωτερικού κανονισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.

1. Σκοπός των τροποποιητικών διατάξεων

1.1 Οι τροποποιητικές διατάξεις αφορούν το άρθρο 48 του νόμου υπ' αριθ. 5167/2024 σχετικά με την αναδιάρθρωση του σιδηροδρομικού τομέα, την ενίσχυση των ρυθμιστικών φορέων μεταφορών και άλλες διατάξεις[3] (εφεξής οι «αρχικές διατάξεις»), το οποίο, μεταξύ άλλων, 1) απαγορεύει ή περιορίζει την επιβολή κάθε χρέωσης και προμήθειας των παρόχων υπηρεσιών πληρωμών (ΠΥΠ) –όπως αυτοί ορίζονται στο άρθρο 1 παράγραφος 2 και το άρθρο 4 του νόμου υπ' αριθ. 4537/2018 σχετικά με την ενσωμάτωση στην ελληνική νομοθεσία της οδηγίας 2015/2366/ΕΕ για τις υπηρεσίες πληρωμών και άλλες διατάξεις[4]– σε ευρύ φάσμα καθημερινών συναλλαγών φυσικών προσώπων, ιδιωτών, ατομικών επιχειρήσεων και ελεύθερων επαγγελματιών, και 2) προβλέπει την ανέξοδη ανάληψη μετρητών από ΑΤΜ άλλου πιστωτικού ιδρύματος από αυτό στο οποίο τηρείται ο

1 Ν. 5222/2025 «Εθνικός Τελωνειακός Κώδικας και άλλες διατάξεις - συνταξιοδοτικές διατάξεις», ΦΕΚ Α 134/28.7.2025.

2 Απόφαση 98/415/ΕΚ του Συμβουλίου, της 29ης Ιουνίου 1998, σχετικά με τη διαβούλευση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας με τις εθνικές αρχές για τα σχέδια νομοθετικών διατάξεων (ΕΕ L 189 της 3.7.1998, σ. 42, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/1998/415/oj).

3 Ν. 5167/2024 «Αναδιάρθρωση σιδηροδρομικού τομέα και ενίσχυση ρυθμιστικών φορέων μεταφορών και άλλες διατάξεις», ΦΕΚ Α 207/20.12.2024.

4 Ν. 4537/2018 «Ενσωμάτωση στην ελληνική νομοθεσία της Οδηγίας 2015/2366/ΕΕ για τις υπηρεσίες πληρωμών και άλλες διατάξεις», ΦΕΚ Α' 84/15.5.2018.

λογαριασμός χρέωσης, σε δημοτικές ενότητες στις οποίες υπάρχει ΑΤΜ μόνο ενός πιστωτικού ιδρύματος.

1.2 Οι τροποποιητικές διατάξεις μεταβάλλουν τις αρχικές διατάξεις τριπλά.

1.3 Πρώτον, διευρύνουν το φάσμα των νομικών οντοτήτων που υποχρεούνται να καταργήσουν ή να περιορίσουν τις χρεώσεις και προμήθειες τις οποίες επιβάλλουν σήμερα, ώστε να συμπεριληφθούν σε αυτές, εκτός από τους ΠΥΠ που έχουν έδρα ή εγκατάσταση στην Ελλάδα και εποπτεύονται από την Τράπεζα της Ελλάδος, 1) όλες οι επιχειρήσεις και νομικές οντότητες που εκμεταλλεύονται ΑΤΜ, αλλά δεν είναι οι ίδιες ΠΥΠ (εφεξής «λοιποί φορείς εκμετάλλευσης ΑΤΜ»), και 2) πιστωτικά ιδρύματα που λειτουργούν στην Ελλάδα και δεν εποπτεύονται από την Τράπεζα της Ελλάδος[5].

1.4 Δεύτερον, διευρύνουν το φάσμα των ανέξοδων συναλλαγών, ώστε να συμπεριληφθεί σε αυτές και η ανάληψη μετρητών: 1) από ΑΤΜ ΠΥΠ με τη χρήση πιστωτικής ή χρεωστικής κάρτας που έχει εκδώσει ο συγκεκριμένος ή άλλος ΠΥΠ (απαγορεύοντας έτσι την επιβολή κάθε χρέωσης ή προμήθειας για αναλήψεις μετρητών από ΑΤΜ πιστωτικού ιδρύματος που είναι μέλος της εταιρείας «ΔΙΑΣ - Διατραπεζικά Συστήματα Α.Ε.»), και 2) από ΑΤΜ λοιπών φορέων εκμετάλλευσης ΑΤΜ με τη χρήση πιστωτικής ή χρεωστικής κάρτας που έχει εκδώσει ΠΥΠ ο οποίος συμμετέχει άμεσα ή έμμεσα στη διοίκηση ή στο κεφάλαιο του λοιπού φορέα εκμετάλλευσης ΑΤΜ. Επιπλέον, οι τροποποιητικές διατάξεις μεταβάλλουν τις αρχικές διατάξεις, επεκτείνοντας την ανέξοδη ανάληψη μετρητών από ΑΤΜ σε δημοτικές κοινότητες στις οποίες υπάρχει μόνο ένα ΑΤΜ και στις περιπτώσεις στις οποίες το μοναδικό ΑΤΜ εκμεταλλεύονται λοιποί φορείς εκμετάλλευσης ΑΤΜ, και όχι μόνο πιστωτικό ίδρυμα άλλο από αυτό στο οποίο τηρείται ο λογαριασμός χρέωσης. Η εν λόγω απαγόρευση εφαρμόζεται και σε αναλήψεις σε δήμους που αποτελούνται μόνο από δημοτικές ενότητες.

1.5 Τρίτον, εισάγουν νέο ανώτατο όριο 1,50 ευρώ, ανά συναλλαγή, για χρεώσεις και προμήθειες λοιπών φορέων εκμετάλλευσης ΑΤΜ για ανάληψη μετρητών από ΑΤΜ με τη χρήση πιστωτικής ή χρεωστικής κάρτας που έχει εκδώσει ΠΥΠ, προκειμένου για συναλλαγές άλλες από εκείνες που είναι εντελώς ανέξοδες σύμφωνα με τις τροποποιητικές διατάξεις[6].

1.6 Οι τροποποιητικές διατάξεις τέθηκαν σε ισχύ στις 11 Αυγούστου 2025.

2. Καθήκον διαβούλευσης των ελληνικών αρχών με την ΕΚΤ

2.1 Η ΕΚΤ εξέδωσε γνώμη ιδίας πρωτοβουλίας σχετικά με τις αρχικές διατάξεις[7].

2.2 Δεν ζητήθηκε η γνώμη της ΕΚΤ ούτε για τις αρχικές ούτε για τις τροποποιητικές διατάξεις. Η ΕΚΤ υπενθυμίζει στις ελληνικές αρχές ότι υπέχουν υποχρέωση διαβούλευσης με την ίδια αναφορικά με σχέδια εθνικής νομοθεσίας που εμπίπτουν στα πεδία των αρμοδιοτήτων της.

5 Βλ. αιτιολογική έκθεση του ν. 5222/2025.

6 Το ανώτατο αυτό όριο προστίθεται στις ήδη ισχύουσες μειωμένες χρεώσεις για μεταφορές πίστωσης έως 5.000 ευρώ ημερησίως από φυσικά πρόσωπα, ιδιώτες, ατομικές επιχειρήσεις και ελεύθερους επαγγελματίες, σύμφωνα με τις αρχικές διατάξεις.

7 Γνώμη CON/2025/8. Όλες οι γνώμες της ΕΚΤ δημοσιεύονται στο EUR-Lex.

3. Ανέξοδες αναλήψεις μετρητών από ΑΤΜ

3.1 Στην αιτιολογική έκθεση των τροποποιητικών διατάξεων ορίζεται ότι πρόθεση του νομοθέτη ήταν η κάλυψη του ρυθμιστικού κενού που είχαν δημιουργήσει οι αρχικές διατάξεις και η ρύθμιση των χρεώσεων και προμηθειών λοιπών φορέων εκμετάλλευσης ΑΤΜ, ήτοι επιχειρήσεων και νομικών οντοτήτων που εκμεταλλεύονται ΑΤΜ χωρίς να είναι ΠΥΠ, ή πιστωτικών ιδρυμάτων που λειτουργούν στην Ελλάδα και δεν εποπτεύονται από την Τράπεζα της Ελλάδος. Επομένως, οι τροποποιητικές διατάξεις αποσκοπούσαν στη διασφάλιση, αφενός, της ίσης πρόσβασης όλων των πολιτών σε βασικές τραπεζικές υπηρεσίες παρεχόμενες από τα ΑΤΜ και, αφετέρου, της ίσης μεταχείρισης των ΠΥΠ και των λοιπών φορέων εκμετάλλευσης ΑΤΜ.

3.2 Η ΕΚΤ χαιρετίζει τις τροποποιητικές διατάξεις, οι οποίες συμβάλλουν στη διαφύλαξη της αποτελεσματικότητας του καθεστώτος νόμιμου χρήματος των τραπεζογραμματίων ευρώ. Η ίδια θεωρεί σημαντική τη θέσπιση κατάλληλων μέτρων από όλα τα κράτη μέλη, προκειμένου να διασφαλίζεται η παροχή επαρκούς πρόσβασης σε υπηρεσίες μετρητών από τα πιστωτικά ιδρύματα, τα καταστήματά τους και τους λοιπούς φορείς εκμετάλλευσης ΑΤΜ που λειτουργούν στην επικράτειά τους[8]. Τούτο έχει κρίσιμη σημασία για τη διευκόλυνση της συνεχούς χρήσης μετρητών[9]. Η επαρκής και αποτελεσματική πρόσβαση σε μετρητά είναι απαραίτητη για τη διαφύλαξη της αποτελεσματικότητας του καθεστώτος νόμιμου χρήματος των μετρητών. Χωρίς εύκολη πρόσβαση σε μετρητά οι πολίτες δεν θα μπορούν να τα χρησιμοποιούν ως μέσο πληρωμής και αποθήκευσης αξίας[10]. Η απαγόρευση στους ΠΥΠ και τους λοιπούς φορείς εκμετάλλευσης ΑΤΜ να επιβάλλουν χρεώσεις και προμήθειες για αναλήψεις μετρητών από ΑΤΜ βάσει των τροποποιητικών διατάξεων, καθώς και η θέσπιση περιορισμών στην επιβολή τους, συνιστούν αποτελεσματικό μέτρο που βοηθά να διασφαλιστεί η επαρκής και αποτελεσματική πρόσβαση σε μετρητά ανά την ελληνική επικράτεια. Συγκεκριμένα, βοηθά να διασφαλιστεί η εύκολη πρόσβαση κάθε πολίτη σε αναλήψεις μετρητών από ΑΤΜ εντελώς ανέξοδα ή χωρίς υπερβολικές χρεώσεις και προμήθειες.

3.3 Η ΕΚΤ καλεί τις ελληνικές αρχές να εξετάσουν κατά πόσον θα πρέπει να ρυθμιστεί η κάλυψη και διανομή των ΑΤΜ από τους ΠΥΠ και τους λοιπούς φορείς εκμετάλλευσης ΑΤΜ, δεδομένου ότι το νέο διευρυμένο πεδίο περιορισμένων χρεώσεων και προμηθειών ανάληψης μπορεί εν δυνάμει να επηρεάσει δυσμενώς τη διατήρηση ορισμένων ΑΤΜ που χρησιμοποιούνται λιγότερο συχνά και, έτσι, να οδηγήσει σε μείωση του αριθμού τους σε βάθος χρόνου (πάντως, σημειώνεται ότι μέχρι στιγμής δεν έχει παρατηρηθεί στην Ελλάδα μείωση του αριθμού τους μετά και τη θέση σε ισχύ των τροποποιητικών διατάξεων). Η ΕΚΤ έχει εκφράσει την ικανοποίησή της για τη θέσπιση ορισμένων κριτηρίων πρόσβασης σε μετρητά από άλλα κράτη μέλη, που αποσκοπούν στη διασφάλιση ενός

---

8 Βλ. παράγραφο 2.4 της γνώμης CON/2024/34 και παράγραφο 3.2 της γνώμης CON/2025/8.

9 Βλ. παράγραφο 2.2 της γνώμης CON/2020/21, παράγραφο 3.3 της γνώμης CON/2022/40, παράγραφο 2.2 της γνώμης CON/2023/25, παράγραφο 1.2 της γνώμης CON/2023/31 της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, της 13ης Οκτωβρίου 2023, σχετικά με πρόταση κανονισμού για το καθεστώς νόμιμου χρήματος των τραπεζογραμματίων και κερμάτων σε ευρώ (ΕΕ C, C/2023/1355, 1.12.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2023/1355/oj), παράγραφο 2.3 της γνώμης CON/2024/3, παράγραφο 2.3 της γνώμης CON/2024/8, παράγραφο 2.3 της γνώμης CON/2024/19, παράγραφο 2.2 της γνώμης CON/2024/26, παράγραφο 2.1 της γνώμης CON/2024/34, παράγραφο 3.2 της γνώμης CON/2025/8, παράγραφο 2.5 της γνώμης CON/2025/14 και παράγραφο 3.1 της γνώμης CON/2025/17. Βλέπε και αρχή αριθ. 6 της ELTEG III στην τελική έκθεση της ομάδας εμπειρογνωμόνων για το ευρώ ως νόμιμο χρήμα (ELTEG), της 6ης Ιουλίου 2022, η οποία είναι διαθέσιμη στον ιστότοπο της Επιτροπής (www.ec.europa.eu).

10 Βλ. παράγραφο 2.2 της γνώμης CON/2023/25, παράγραφο 1.2 της γνώμης CON/2023/31, παράγραφο 2.2 της γνώμης CON/2024/3, παραγράφους 2.3 και 2.7 της γνώμης CON/2024/19, παράγραφο 2.1 της γνώμης CON/2024/26, παράγραφο 3.2 της γνώμης CON/2025/8, παράγραφο 2.6 της γνώμης CON/2025/14 και παράγραφο 3.1 της γνώμης CON/2025/17. Βλέπε και αρχή αριθ. 6 της ELTEG III στην τελική έκθεση της ELTEG, της 6ης Ιουλίου 2022.

ελάχιστου αριθμού διαθέσιμων ΑΤΜ και/ή σημείων εξυπηρέτησης που πρέπει να διατηρούν τα πιστωτικά ιδρύματα στις επικράτειές τους[11]. Η πρόσβαση των πολιτών σε ΑΤΜ και η κάλυψη των δικτύων ΑΤΜ θα πρέπει να αξιολογούνται βάσει ποσοτικών δεικτών, όπως για παράδειγμα η γεωγραφική απόσταση και η πυκνότητα του πληθυσμού, καθώς επίσης και τα πρόσθετα σημεία εξυπηρέτησης των τραπεζών ή ταχυδρομικών γραφείων στα υποκαταστήματά τους[12].

3.4 Συναφώς υπενθυμίζεται ότι στις 28 Ιουνίου 2023 η Επιτροπή δημοσίευσε πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με το καθεστώς νόμιμου χρήματος των τραπεζογραμματίων και κερμάτων σε ευρώ[13] (εφεξής η «πρόταση κανονισμού για το καθεστώς νόμιμου χρήματος των μετρητών σε ευρώ»), η οποία περιλαμβάνει υποχρέωση των κρατών μελών να εξασφαλίζουν επαρκή και αποτελεσματική πρόσβαση σε μετρητά στην επικράτειά τους. Αυτή η πρόταση κανονισμού ορίζει ότι μετά την υιοθέτηση του κανονισμού η Επιτροπή θα εκδώσει εκτελεστικές πράξεις για την έγκριση δέσμης κοινών δεικτών γενικής εφαρμογής στη ζώνη του ευρώ που θα επιτρέπουν στα κράτη μέλη να παρακολουθούν και να αξιολογούν αποτελεσματικά την αποδοχή πληρωμών με χρήση μετρητών και την πρόσβαση σε μετρητά σε όλες τις επιμέρους περιφέρειες της επικράτειάς τους, συμπεριλαμβανομένων των αστικών και μη αστικών περιοχών. Κατά την εκπόνηση των παραπάνω εκτελεστικών πράξεων προβλέπεται ότι η Επιτροπή θα ζητεί τη γνώμη της ΕΚΤ[14]. Μετά την έκδοση από την Επιτροπή των εκτελεστικών πράξεων για τους κοινούς δείκτες τα κράτη μέλη θα πρέπει να παρακολουθούν με βάση τους δείκτες αυτούς το επίπεδο πρόσβασης σε μετρητά στο σύνολο της επικράτειάς τους. Εάν η πρόσβαση σε μετρητά κρίνεται ανεπαρκής και/ή αναποτελεσματική βάσει της αξιολόγησής τους, τα κράτη μέλη θα υποχρεούνται να λάβουν διορθωτικά μέτρα. Στο πλαίσιο αυτό η εθνική νομοθεσία σχετικά με την πρόσβαση σε μετρητά θα πρέπει να επανεξετάζεται και, εφόσον χρειάζεται, να προσαρμόζεται ανάλογα.

Η παρούσα γνώμη θα δημοσιευθεί στο EUR-Lex.

Φρανκφούρτη, 19 Απριλίου 2026.

[υπογραφή]

Η Πρόεδρος της ΕΚΤ

Christine LAGARDE

11 Βλ., για παράδειγμα, παραγράφους 1.3, 1.4 και 2.1 της γνώμης CON/2024/34 και παραγράφους 1.2, 1.3 και 2.2 της γνώμης CON/2025/22.

12 Βλ. αρχή αριθ. 8 της ELTEG III στην τελική έκθεση της ELTEG, της 6ης Ιουλίου 2022.

13 COM (2023) 364 final.

14 Αιτιολογικές σκέψεις 8, 9 και 12, και άρθρο 9 παράγραφοι 2 και 5 της πρότασης κανονισμού για το καθεστώς νόμιμου χρήματος των μετρητών σε ευρώ.